

Yazan: Diana Schoberg

Sessiz Diplomat

Ban Ki-moon ile BM Genel Sekreteri olarak geçirdiği on yıllık dönem ile ilgili insan hakları, iklim politikaları çocuk felci hakkında konuştuk

Birleşmiş Milletler eski Genel Sekreteri Ban Ki-moon'un aklında kalan hatıralardan biri Kore savaşı sırasında arkasında yanan köyünü bırakarak ailesiyle dağlara kaçması idi. Babası ve büyük babası ormanda yiyecek ararken, annesi de en ilkel şartlarda doğum yapmıştı. Ban Ki-moon, "Açlığı biliyorum, savaşı biliyorum ve ihtilaf bölgesinden kaçmaya zorlanmanın ne demek olduğunu biliyorum" diyor.

Yardımlarına gelen askerler, Birleşmiş Milletlerin mavi

bayrağını taşımakta idiler. BM onlara yiyecek verirken okullara da kitap temin etti. Yaşadığı tecrübe, Ban'a küresel dayanışmanın önemini ve değişim gücünü gösterdi. Ban kariyerinde de bunu başarmak için çalıştı.

Genç iken kazanmış olduğu bir kompozisyon yarışması sonrası Beyaz Saray'da Başkan John F. Kennedy ile tanışmasına müteakip diplomat olmaya karar verdi. 1970 yılında Kore Dışişlerine girdi ve 2006'da BM Genel Sekreteri seçilinceye kadar büyükelçilik, dışişleri ve ticaret ba-

kanlığı gibi görevlerde bulundu.

İkinci beş yıllık döneminde Ban çocuk felcini yoketme konusuna öncelik tanıdı. 2012 yılında, yıllık Genel Kurul'un yanında çocuk felci ile ilgili bir zirve düzenledi ve başta çocuk felcinin endemik olduğu ülkeler olmak üzere bir çok liderden ve Bill & Melinda Gates Vakfından tahhütler aldı. Çocuk felci aşılama kampanyalarına bizzat katıldığı gibi, BM asamblesi, Afrika Birliği, (8'ler zirvesi gibi toplantılarda çocuk felci konusuna her zaman değindi.

2016 yılında Ban, Kore'deki Uluslararası Rotary Konvansiyonuna hitap etti ve "Çocuk Felcine Son" kampanyasına 100.000 dolar bağışta bulundu. Kampanyanın yelkenlerindeki rüzgarın Uluslararası Rotary olduğunu "The Rotarian" dergisine açıkladı. "Rotary'nin savunuculuğu sayesinde çocuk felcinden kurtulmuş bir dünya yolunda önemli adımlar attık. Bu çabanın arkasındaki liderler ve gönüllülere her zaman minnettar olacağım. Onlar gerçekten asil insanlık kişilerdir."

Ban on yıl süren başkanlık görevinden ayrılırken dünyada fakirliğin azaldığı ve kamu sağlığı konusunda önemli adımların atıldığı bir dönemi geride bıraktı. Ancak artan şiddet ve aşırı uçların eylemleri ve görülmemiş ölçüde mülteci krizleri de döneminin bir parçasıydı. Yerini 1 Ocak'tan itibaren Portekiz eski Başbakanı Antonio Guterres'e bıraktı. The Rotarian dergisinden Diana Schoberg kendisi ile bir söyleşi yaptı. Ban "Dünyanın iyi yöne gittiğine inanıyorum . Genel olarak da umutluyum" dedi.

THE ROTARIAN: Mirasınızın mihenk taşı iklim değişikliği ile ilgili Paris Anlaşması olacak. Konu etrafında insanları nasıl biraraya getirebildiniz.

BAN: Uzun ve zor bir yoldu ama sonuç verdi. 2007 yılında daha görevimin üçüncü haftasında, tüm danışmanlarımın aksini söylemesine rağmen, Beyaz Saray'da Başkan Bush'u ziyaret ettiğimde konuyu gündeme getirdim. Onun için sürpriz oldu ama gemiye bindi. Paris anlaşması ile sona eren yol haritasını Bali'deki toplantıda belirlerken son dakikada ABD destek verdi. 2009'daki veda partisinde Başkan Bush bana özel olarak ABD delegasyonunun kendisini Bali'den aradığını ve onlara ben ne istiyorsam onu yapmalarını söylediğini belirtti. Kopenhag'daki iklim konferansı beklediğimiz şekilde gelişme bile, Paris Anlaşması ile sonuçlanan uzun bir yolun başlangıcı idi. Anlaşma ile ilgili vizyonum bir tek şeye dayanıyordu: katılım. İklim konusu sadece hükümetlerin ele almayacağı kadar önemli ve büyük idi. Birleşmiş Milletlerin

Güven çok önemli. Güveni kazanmak ve sürdürmek için çocuk felci faaliyetlerinin kesinlikle politize olmaması lazım. Dünya çocuk felcinin yok etmeye hiç bu kadar yakın olmamıştı. Hastalığı durdurmak için gerekli imkanlar ve stratejilere sahibiz ve hep beraber hastalığı dünyada bugüne kadar erişilmiş en alt seviyeye - sadece üç ülke - kadar indirdik.

kapılarını sivil toplum ve iş dünyasına açtık. Onların da masada yer almaları gerekiyordu. Sivil toplum baskısı hükümetleri de harekete geçirdi. İster enerji sektörü, ister sigorta sanayii ya da ulaştırma firmaları olsun, hepsinin bir rolü vardı.

TR: BM'deki dikkat çekmeyen bir başarınız oldu mu?

BAN: BM'nin her alanına yansıyan "insan hakları" konusuna en yüksek önceliği verdim. 2015 yılında kabul edilen ve 15 yıl içinde fakirliğe son, gezegenimizi koruma ve refahı sağlama konularını içeren 17 tane "Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi"nin entegral bir parçası oldu. Bir daha tekrarlanmayacağı sözünü defalarca almış olduğum "mezalim" suçlarına karşı da, bu tür olayları önlemeyi hedefleyen "İnsan Hakları Öncelik Girişimi"ni başlattım.

Cinsiyet kimliği ve cinsel eğilim konusunda ayrımcılığa karşı da ilk defa konuşan genel sekreter olmaktan gurur duyuyorum. Örnek ile yönlendirmeye inandığım için de tam eşitlik ve fayda konusunda da sözlerimin arkasında durdum.

Bazen diplomaside dikkat çekmeyen başarıların o şekilde kalması gerekmektedir. İster hapse atılmış gazeteciler olsun, ister halkını dinlemesi gerektiğine ikna etmeye çalıştığım liderler olsun, genellikle sessiz bir diplomatik yaklaşım kullandım. Sessiz diplomasi, doğru davranışta bulunma kredisinin karşı tarafa yazılacağı bir yaklaşımdır.

TR: Nijerya'da çocuk felci son durumunu ele alırsak, çocuk felcine son vermenin anahtarı nedir?

BAN: Güven çok önemli. Güveni kazanmak ve sürdürmek için çocuk felci faaliyetlerinin kesinlikle politize olmaması lazım. Dünya çocuk felcini yok etmeye hiç bu kadar yakın olmamıştı. Hastalığı durdurmak için gerekli imkanlar ve stratejilere sahibiz ve hep beraber hastalığı dünyada bugüne kadar erişilmiş en alt seviyeye - sadece üç ülke - kadar indirdik. Şayet cesaret ve kararlılık ile devam edersek, ilk ve son olarak yeryüzünden silebiliriz.

Başarısızlık bir alternatif değil ve en yakın zamanda Rotary'nin söz verdiği "çocuk felcinden arındırılmış bir dünya"yı oluşturabileceğimize inanıyorum.

TR: Döneminizde almış olduğunuz kararlar veya eylemlerden hangisini değiştirmeyi düşünürdünüz?

BAN: Üye ülkeler ve özellikle de Güvenlik Konseyi üyelerine en iyi çalışmaların birlik içinde yapılabildiğini net bir şekilde anlattım. Bu nedenle Suriye konusunda güvenlik konseyindeki ayrılık beni hüsrana uğrattı. Öne sürdüğüm gibi, uluslararası toplum olarak biraraya gelip bu savaş

durduramamış olmaktan utanç duymalıyız. Bu ayrı görüşler esnasında 300,000 kişi yaşamını kaybetti. Görevimin son günlerine kadar bu krizi çözmek için uğraştım ama tüm ülkelerin desteği şart.

TR: BM barış gücü 2010 yılında Haiti'deki yıkıcı deprem sonrası kolera oluşmasında bir rol oynadı. 10,000 kişi yaşamını kaybetti, 800,000 kişi de hastalandı. BM güveni geri kazanmak için ne yapabilir?

BAN: Birleşmiş Milletlerin Haiti'deki kolera salgınına karşı bir moral sorumluluğu var. Haiti'nin daha iyi bir su, sanitasyon ve sağlık sistemi oluşturmasını da desteklemeli. Ülkeyi ziyaretimde bu konuda duyduğum üzüntüyü dile getirmiştım.

Kolera'dan direkt olarak etkilenmiş olan Haitililere destek için bir paket hazırlıyoruz. Bu çabalar temel odak noktası olarak hastalık mağdurları ve ailelerine yönelik olmalı. BM ayrıca bu konudaki çalışmalarını yoğunlaştırıyor ve uzun vadede Haiti'nin bakım ve tedavi, su, sanitasyon ve sağlık sistemini iyileştirmeye çalışıyor.

TR: BM'nin 2030 yılı için "Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri" "Milenyum Kalkınma Hedefleri"nden daha detaylı 17 nokta içeriyor. Bunun arkasındaki düşünce nedir ve BM ve ortakları bu kadar çok hedefe nasıl odaklanabilirler?

BAN: Çok fazla hedef koyduğumuz konusunda eleştirildiğimizi duydum. Bu hedefler önemli çünkü bugün ile 2030 arasında bir ölçü taşı oluşturacaklar. Ülkelerin anahtar alanlarda ileriye dönük yatırım yapmaları için bir rehber oluşturacaklar.

Ayrıca hedefler BM bürokratları tarafından zorlanmış bir gündem olarak empoze edilmedi. 17 hedef, üye ülkeler ile ve online olarak da sivil toplumlar ile yapılan uzun ve detaylı konsültasyonlar sonrası oluştu. Belki çok hedef var ama bunlar dünyanın talep ettiği şeylerin gerçək yansıması.

TR: Küreselleşmenin bir çok alanda reddedildiğini görüyoruz. Ülkeler istikrardan uzaklaşıyorlar, kabile ve din ayrımcılığı artıyor. Bu eğilimlere karşı BM ne yapabilir?

BAN: Finansal krizden tutun da Orta-Doğudaki ayaklanmalara, şiddet içeren aşırılıktan Avrupa ve Asya'da artan jeopolitik rekabete kadar bir çok meydan okuma ile karşı karşıyayız. Belirsizlik dönemlerinde, özellikle mülteci sayılarının arttığı dönemlerde insanların korkularını kullanan politikacılar türemekte. İnsanları bölerek oy kazanmayı hedefleyen tehlikeli politikaları reddetmeli ve bağınazlık ve

yabancı düşmanlığına karşı durmalıyız. BM bu zehire karşı bir girişim başlatmış durumda. Basit olarak "Together" (Beraber) kelimesiyle tanımladığımız bu girişim toplumları ortak saygı ve kaynaştırmayı hedefleyecek şekilde tasarlandı.

Şiddet içeren aşırılık da bu belirsizlik döneminde arttı. Buna karşı savaşmak önemli olduğu kadar önlemek de bizim görevimiz olmalı. Yakın zaman önce insan haklarını ön plana çıkararak "Şiddet İçeren Aşırılıklara Karşı BM Planı" adı altında bir eylem planı hazırladık. Teröre karşı alınan tedbirlerden edindiğimiz tecrübe, söndürmeye çalıştığımız ateşi körüklemememiz gerektiğini bize öğretti. Bu amaçla, Rotary gibi sivil toplum örgütleri toplumların kaynaşması yönünde önemli rol oynayabilirler.

TR: Farklı, çok kültürlü küresel organizasyonlarla çalışma konusunda Rotary liderlerine ne gibi tavsiyelerde bulunursunuz?

BAN: Rotary liderlerine herhangi bir öneride bulunabileceğimi sanmıyorum. Organizasyonunuz BM'den daha yaşlı ve büyük olasılıkla bizden daha geniş bir temsil durumunuz söz konusu. Kore'deki Konvansiyonunuza hitap ederken, salondaki bayrakların sayısı sanki BM'nin merkezdekilerden fazla idi. Sorduğunuz için bazı görüşlerimi belirteyim. BM'de çalıştığım her gün, çabalarımı dünyanın her taraftan gelmiş insanlarla birleştirdim. Bu bana dünya problemleri ile uğraşırken geniş bir bakış açısına sahip

olmanın ne kadar değerli olduğunu gösterdi. Problemlere ve çözümlerine farklı yaklaşan kendi kültürümden farklı insanlarla çalışmaktan çok şey öğrendiğimi gördüm. Bu entelektüel farklılık, ister BM'de, ister başka organizasyonda olsun değer verilmesi gereken bir olgudur. Başkalarını dinleyerek çok şeyler öğrenebiliriz. Hiç bir kültür tek başına tüm sorunlara çözüm anahtarı üretemez.

Çok fazla hedef koyduğumuz konusunda eleştirildiğimizi duydum. Bu hedefler önemli çünkü bugün ile 2030 arasında bir ölçü taşı oluşturacaklar. Ülkelerin anahtar alanlarda ileriye dönük yatırım yapmaları için bir rehber oluşturacaklar. Ayrıca hedefler BM bürokratları tarafından zorlanmış bir gündem olarak empoze edilmedi. 17 hedef, üye ülkeler ile ve online olarak da sivil toplumlar ile yapılan uzun ve detaylı konsültasyonlar sonrası oluştu.

TR: Rotary ve BM ortaklığı nasıl zirveye taşınır?

BAN: Rotary ve benzeri kuruluşlar dünyanın sunabileceği en iyi sivil toplum organizasyonlarını temsil etmekte. Sizler katılma ihtiyacını anlıyor ve toplumunuzun yaşamına ve etrafınızdaki dünyaya pozitif etki yapıyorsunuz. Uluslararası Rotary'nin "Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri"ni kucaklamasını teşvik etmek ve o alanlarda partner olarak çocuk felcinde gösterdiğimiz başarıyı tekrarlayacak girişimlerde bulunmasını isterim.

